

บทที่ 1

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตัวเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544, หน้า 68 - 73) กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน ประกอบด้วย (1) คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (3) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (4) มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (5) มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (6) มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ ประกอบด้วย (1) มีการจัดการองค์การ / โครงการ และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (2) ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (3) มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานด้านปัจจัย ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ (2) ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) ผู้สอนมีคุณวุฒิ / ความรู้

ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีจำนวนเพียงพอ (4) มีหลักสูตรที่เหมาะสม และมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดสอนในระดับปริญญาโทมาตั้งแต่ พ.ศ. 2532 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามหาวิทยาลัยรามคำแหงยึดหลักการบริหารวิชาการที่สอดคล้องกับสังคม มีคุณภาพมาตรฐานสูง มีความเป็นสากล จัดการศึกษาโดยมีจุดยืนและภารกิจทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ทั้งนี้เพื่อที่จะส่งผลในการช่วยสร้างรากฐานของการพัฒนาอาชีพ ท้องถิ่น คุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและประเทศชาติ โดยรวม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป., หน้า 9 - 10, 12)

ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชนตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 โดยมุ่งให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มีบัณฑิตจบการศึกษาไปแล้ว 8 รุ่น ได้ทำการประเมินหลักสูตรและได้ปรับปรุงหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ใหม่ โดยลดจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรจาก 45 หน่วยกิต เหลือ 36 หน่วยกิต ซึ่งต้องปรับกระบวนวิชาใหม่ โดยยุบรวมบางกระบวนวิชา และได้รับอนุมัติให้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549) ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งภาควิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องตรวจสอบและประเมินผลการบริหารการศึกษา จึงเห็นสมควรให้มีการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีดังนี้

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และ เนื้อหาสาระของหลักสูตร
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาจารย์ นักศึกษา และสิ่งประกอบการเรียนการสอนในหลักสูตร
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมในกระบวนการผลิต
4. เพื่อประเมินคุณภาพของบัณฑิตที่จบการศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อ พัฒนาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบจำลองซีพีพี (The CIPP Model) ในการประเมินหลักสูตร โดยประเมินในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือ การประเมินสภาพแวดล้อม ภายนอกและภายในดังนี้

- 1.1 ประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 1.2 ประเมินโครงสร้างของหลักสูตร
- 1.3 ประเมินเนื้อหาสาระของหลักสูตร

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสม สอดคล้องของปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และส่วนประกอบ อื่น ๆ ที่ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- 2.1 อาจารย์ ได้แก่ จำนวนอาจารย์และความรู้ของอาจารย์
- 2.2 นักศึกษา ได้แก่ ความรู้ บุคลิกภาพ และทัศนคติ
- 2.3 ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือหลักสูตร คู่มือการประเมินผลการเรียน สื่อการเรียน โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุที่ใช้ฝึก สถานที่เรียน ตำรา ห้องสมุด

3) การประเมินกระบวนการผลิต (Process Evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของกระบวนการปฏิบัติงาน เช่น การบริหารและบริการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

3.1 การบริหารและบริการหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

3.2 การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน เทคนิค และวิธีการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนของผู้สอน

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) คือ การประเมินคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน คือ คุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาชุมชน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 ถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตรแต่ละหมวดและรายวิชา อาจารย์ นักศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารและบริการหลักสูตร

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการเรียนการสอนด้านคหกรรมศาสตร์ หรือด้านหลักสูตรและการสอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำ และอาจารย์พิเศษที่สอนวิชาในหลักสูตรนี้

4. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรนี้ ซึ่งเริ่มเข้าศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 จนถึงปัจจุบัน

5. ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และผู้ที่กำลังศึกษา วิชาวิทยานิพนธ์ (แผน ก (2)) หรือการค้นคว้าอิสระทางคหกรรมศาสตร์ (แผน ข) ซึ่งเข้า ศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548

5.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่น สุภาพอ่อนน้อม ซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

5.2 คุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะเกี่ยวกับ ความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน ได้แก่

การวางแผน การพัฒนา ประยุกต์ และถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและวิชาชีพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6. ผู้บังคับบัญชา หมายถึง หัวหน้าหน่วยงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ ผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาหรือผู้สำเร็จการศึกษา

7. ความเหมาะสม หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา ต่อประโยชน์ของหลักสูตร ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ จำนวน หน่วยกิต คำอธิบายรายวิชา และโครงสร้างของหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์ความพึงพอใจ คะแนน 3.5 จาก 5 หรือเทียบเป็นร้อยละ 75

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการของสังคมได้ถูกต้อง

2. ข้อมูลจากการวิจัยนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา

3. เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป